

Fup og fakta i SU-debatten

Den 22. juni 2016
Sag.nr. s-2013-209
Dok.nr. D-2016-13191
bba/ka

Fortalerne for SU-forningelser er enige om, at SU-pengene kan bruges bedre, men enigheden ophører, når det handler om hvad pengene i stedet kan bruges til. Blandt ønskerne nævnes skattelettelser, uddannelsesfinansiering og efteruddannelse af faglærte og ufaglærte.

Det er ikke nyt, at SU'en står for skud. I 2013 gennemførte SR-regeringen sin SU-reform, hvor det sjette SU-år blev gjort afhængig af hurtig studiestart ligesom SU'en stopper efter ½ års studietidsforsinkel- se. Med SU-reformen er der således skabt tilskyndelse til de studerende til hurtigere studie gennemførelse.

Det afgørende nye i den aktuelle SU-debat er, at nye forslagsstillere har meldt sig på banen, og at de foreslår, at SU-pengene skal bruges til andre samfundsformål. Og ikke mindst, at det foreslås at SU'en omlægges til lån på kandidatuddannelserne. Netop forslaget om lån på kandidaten er et afgørende brud med den hidtidige forståelse af, at SU er sat i verden for at sikre, at alle uanset social baggrund skal have lige mulighed for at uddanne sig.

Mange af argumenterne for lån på kandidatuddannelserne taler sig da også ind i en angelsaksisk forståelse, hvor uddannelse ses som et privat gode individet investerer i, med henblik på at opnå et privatøkonomisk afkast. En sådan forståelse bygger på antagelsen om en universel rationel økonomisk adfærd uafhængig af socioøkonomisk baggrund. Men denne antagelse er fejlagtig, jf. AC-notat (8. marts 2016) om SU og social mobilitet.

Det er ikke småpenge, der er på spil for de fremtidige kandidatstude- rende. Som udeboende på videregående uddannelse, modtager man 5.941 kr. pr. måned. SU fordelt på 24 måneder, beløber sig til 142.584 kr. Et beløb der kan vise sig større i tilfælde af forsinkelse og i det om- fang man har ekstra SU-klip. Seneste opgørelse om SU og SU-gæld fra Uddannelses- og Forskningsministeriet (2013) viser endvidere, at de personer, der havde oparbejdet studie gæld under deres uddannelse i gennemsnit havde en gæld på 68.600 kr.

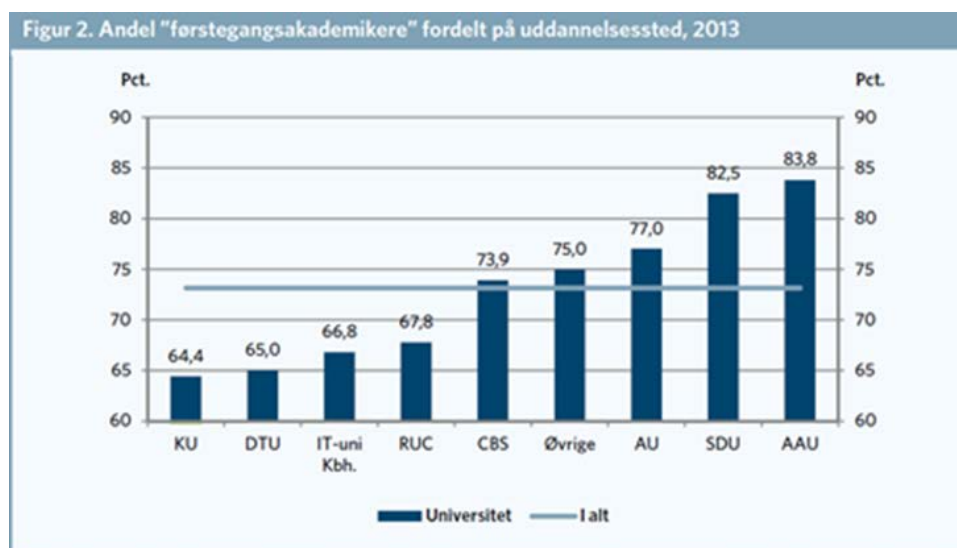
De konservatives Mai Mercado har spurgt uddannelsesminister Ulla Tør- næs om de årlige effekter på den offentlige saldo ved forskellige æn- dringer af SU-systemet, blandt andet afskaffelse af sjette SU-år og af- skaffelse af SU på kandidatuddannelserne. Beregninger fra ministeriet viser, at en afskaffelse af sjette SU-år (ved uændret adfærd) vil give en besparelse på ca. 320 mio. kr. eller ca. 170 mio. kr. efter skat og tilba- geløb af skatter og afgifter. Tilsvarende vil en afskaffelse af SU på kan-

didatuddannelserne betyde et provenu på 3,3 mia. kr. eller 1,75 mia. kr. efter tilbageløb af skatter og afgifter.

Imens debatten raser, forholder uddannelsesminister Ulla Tørnæs sig afventende, men udtaler når hun bliver spurgt, at det danske SU-system er generøst, og, at hun hæfter sig ved, at SU'en i stigende grad er til debat. Ministeren understreger dog samtidig, at den sociale mobilitet i uddannelserne er afgørende.

Det er derfor også relevant at inddrage et regionalt perspektiv på SU-debatten, al den stund regeringen netop har sat det regionale uddannelsesudbud på sin uddannelsespolitiske dagsorden.

Tal fra AE viser, at en omlægning af SU til lån på kandidaten i særlig grad vil ramme regionalt. Figuren nedenfor viser andelen af første-gangsakademikere fordelt på universiteterne, og peger meget klart på, at en omlægning af SU til studielån på kandidatuddannelserne i særlig grad vil ramme studerende på regionale universiteter som SDU og AAU.

Anm.: Figuren viser andelen af nyuddannede med en akademisk uddannelse (LVU), hvor ingen af forældrene har en akademisk uddannelse. Kun for de nyuddannede, hvor det er muligt at genfinde mindst en af forældrene i registrene. "Øvrige" 804 nyuddannede akademikere i 2013 og dækker resterende og mindre institutioner inden for kunst, arkitektur, skuespil, musik og Søværnets Officersskole.

Kilde: AE på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Nedenfor gennemgås forskellige argumenter fra forslagsstillerne til SU-foringelser:

SU angreb	SU forsvar
DI og Dansk Erhverv antager, at de studerende efter de første tre år "har fået godt fat i deres studie og kan se en ende på det", underforstået at de på det tidspunkt vil være villige til at	Holdbarheden i en sådan antagelse er tvivlsom, ikke mindst for de professionsrettede universitetsstudier, som fx medicinstudiet. Beslutningen om at søge ind på en uddannelse, der ikke kan færdiggøres uden udsigten til en

<p>optage studielån på kandidaten.</p> <p>Man mener altså ikke, at den sociale mobilitet vil blive påvirket af forslaget.</p>	<p>gæld på omkring 150.000 kr. vil ikke blive taget efter de første tre år, men ved indgangen til universitetsstudiet.</p> <p>Den socialt betingede aversion mod gældsætning for at uddanne sig, er bl.a. dokumenteret i et tysk forskningsprojekt fra 2010, jf. AC-notat (8. marts 2016) om SU og social mobilitet.</p> <p>Og senest har DM gennemført en survey blandt sine studentermedlemmer, der ligeledes viser, at unge med forældre uden videregående uddannelse, i højere grad vil fravælge en kandidatuddannelse, hvis SU bliver erstattet af studielån på kandidaten.</p>
<p>DI og Dansk Erhverv argumenterer for, at SU-besparelserne skal tilbageføres til sektoren "krone for krone".</p> <p>Denne præmis deler DEA og talsmand for professionshøjskolerne rektorer, Harald Mikkelsen.</p>	<p>Hvorvidt Finansministeriet vil være indstillet på at imødekomme den del af forslaget, der handler om at tilbageføre SU-pengene til uddannelserne, er yderst diskutabelt set i lyset af finanslovsbesparelserne for de videregående uddannelser i de kommende år.</p>
<p>LO-stemmerne, fx Dansk Metal formand Claus Jensen og HK formand Kim Simonsen, taler om overudbud og overuddannelse med henvisning til en AE-prognose, der viser, at der i 2030 vil være 55.000 personer med en LVU i overskud på det danske arbejdsmarked.</p>	<p>Akademikerne har med nye tal kunnet tilbagevise fortællingen om overuddannelse og overudbud af akademikere: Ledigheden for akademikere er lavere end ledigheden på det samlede danske arbejdsmarked – til trods for, at der over de sidste 20 år er kommet godt 100.000 flere akademikere.</p> <p>Og en registerbaseret analyse fra AE viser, at 96 pct. af de akademiske lønmodtagere er i akademisk beskæftigelse, ligesom ledigheden for nyuddannede akademikere er lavere end for 20 år siden.</p> <p>Seneste fremskrivning af ubalancer på arbejdsmarkedet, foretaget af AE, har taget højde for de nye dimensio-</p>

	<p>neringsregler. Denne fremskrivning viser, at der i 2025 stort set vil være balance i udbud og efterspørgslen efter akademisk arbejdskraft. Således viser de nyeste tal et overskud af akademisk uddannede på 2,9 pct. svarende til 12.000 personer ud af en akademisk arbejdsstyrke på ca. 400.000 personer.</p>
<p>HK Privat's formand Simon Tøgersen og debattør Lars Olsen, argumenterer for, at det vil give bedre social mobilitet at flytte SU-penge fra de privilegerede akademikerbørn til faglærte voksnes efter- og videreuddannelsesbehov.</p>	<p>Det er ikke korrekt, at SU på kandidaten primært gives til unge med akademiske familiebaggrund. En analyse fra AE (2015) viser, at syv ud af ti nyuddannede akademikere er såkaldt førstegenerations akademikere, dvs. har ikke-akademiske forældre.</p> <p>Tallene fra AE understøttes endvidere af tal fra Uddannelses- og Forskningsministeriet (2015). Man har set på de studerendes familiebaggrunde, og her viser det sig, at 24 pct. af de studerende på kandidatuddannelserne i 2013 kom fra en akademisk baggrund.</p>
<p>Børn af akademikere har større sandsynlighed for at opnå en akademisk uddannelse end børn fra ufaglært baggrund.</p>	<p>Men med til billedet hører, at 73 pct. af kandidaterne fra landets universiteter er førstegangsakademikere, jf. undersøgelse foretaget af AE 2015.</p> <p>Når vi ved, at der eksisterer en social skævhed i forhold til at skulle gældsætte sig for at uddanne sig, kan løsningen ikke være at omlægge SU til lån.</p> <p>Erfaringer fra AAU og SDU viser, hvad man kan gøre for at fastholde netop denne gruppe af studerende undervejs i studieforløbet.</p> <p>Nedgangen i antallet af studerende på universiteterne med forældre uden en videregående uddannelse skal ifølge ministersvar fra Ulla Tørnæs (4. april 2016), findes i det forhold, at <i>"...skyldes blandt andet, at uddannel-</i></p>

	<p><i>sesniveauet blandt forældrene stiger, og der derfor også samlet set er færre i befolkningen med en erhvervsfaglig uddannelse eller uden en kompetencegivende uddannelse."</i></p>
<p>Ifølge Axcelfuture og DEA er det kun fem pct. af de unge, der tilkendegiver, at de vælger uddannelse efter beskæftigelsesmulighederne. De fem pct. bruges til at argumentere for, at lån på kandidaten vil få flere unge til i højere grad at vælge studium ud fra fremtidig indkomst- og beskæftigelsesensyn.</p>	<p>I artikel bragt i Information (15. april 2016) kritiserer professor Peter N. Allerup fra AU/DPU Axcelfuture og DEA's metode, som han kalder "misvisende". Kritikken går på, at man har udeladt svarene fra studerende, der ikke har beskæftigelse som førsteprioritet, men som alligevel har tilkendegivet, at fremtidig beskæftigelse er vigtigt og at de har haft det med i deres overvejelser om studievalg. Fx har 46 og 30 pct. i samme undersøgelse tilkendegivet at henholdsvis "faglig interesse" og "spændende jobmuligheder" var vigtigste grund for valg af uddannelse.</p> <p>Nyt forskningsprojekt fra AU/DPU (2016) viser, at 66 pct. af de unge har valgt studie blandt andet ud fra "spændende jobmuligheder".</p>